

อาการแพ้ที่เกิดจากผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ

เนื่องจากสมุนไพรที่ใช้โดยส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้อยู่ในลักษณะเป็นสารผสม คือไม่ได้มีแต่ตัวสารที่ออกฤทธิ์เพียงอย่างเดียว แต่ยังประกอบด้วยสารอื่นๆด้วย ซึ่งจะเห็นว่าการใช้สมุนไพรจะมีขนาดการรับประทานมากกว่ายาแผนปัจจุบัน ทำให้อาจเกิดอาการแพ้ได้ แต่โดยทั่วไปมักไม่รุนแรงมาก เช่น ผื่นคัน คลื่นไส้ อาเจียน ชาติที่คัน และผิวหนัง สำหรับอาการแพ้ที่รุนแรงซึ่งพบไม่บ่อยนัก เช่น ใจสั่น ตัวเหลือง หากเกิดอาการดังกล่าวให้รีบหยุดการใช้ก่อน จนอาการหายไป หากอาการไม่ดีขึ้นให้รีบพบแพทย์

ข้อควรระวังในการเลือกใช้ยาสมุนไพร

๑. อาการที่ไม่ควรรักษาด้วยตนเองโดยสมุนไพร

- ๑.๑ ไข้สูง ตัวเหลืองอ่อนเพลีย
- ๑.๒ ปวดท้องรุนแรง ท้องเดิน อุจจาระมูกเลือด ถ่ายบ่อยมาก
- ๑.๓ อาการคอตีบในเด็ก โดยเฉพาะอายุไม่เกิน ๑๒ ขวบ มีไข้สูง ไอมาก
- ๑.๔ อาการตกเลือดสดๆ ไม่ว่าจะทางใดก็ตาม โดยเฉพาะทางช่องคลอด

๒. โรคเรื้อรัง โรคเรื้อรังที่ยังไม่พิสูจน์ได้แน่ชัดว่ารักษาด้วยสมุนไพรได้ ไม่ควรรักษาด้วยตนเอง ต้องพบผู้เชี่ยวชาญรักษา เช่น พิษสุนัขบ้า พิษงู บาดทะยัก กามโรค โรคหัวใจ เป็นต้น

อ.ดร. ศรีวรรณ ชีร์มันคง

บรรณานุกรม

๑. รศ.ดร.นพมาศ สุนทรเจริญนนท์ (บรรณาธิการ) ยาและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ เล่ม ๑ ภาควิชาเภสัชวินิจฉัย คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพฯ
๒. ภญ. จูไรรัตน์ เกิดคอนแฝก สมุนไพรบำบัดเบาหวาน ๑๕๐ ชนิด โรงพิมพ์ เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด ๒๕๕๒
๓. ปิยะพร ทองไสว วิจัยมาตรฐานสมุนไพร (ระบบออนไลน์) สถาบันวิจัยและพัฒนา องค์การเภสัชกรรม แหล่งที่มา <http://www.gpo.or.th/rdi/html/nps.html>

ติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
โทร ๐๒-๕๖๔-๔๔๔๐ ต่อ ๑๗๔๐-๓

“ยา ธรรมชาติ”

จัดทำและเผยแพร่โดย

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

<http://www.pharm.tu.ac.th>

จำแนกได้เป็น ๒ พวกใหญ่ ๆ คือ

๑. **สารปฐมภูมิ** เป็นสารเคมีพื้นฐานที่มีอยู่ในพืชชั้นสูงทั่วไป เช่น คาร์โบไฮเดรต ไขมัน โปรตีน เม็ดสี และเกลืออนินทรีย์ เป็นต้น

๒. **สารทุติยภูมิ** เป็นสารประกอบที่มีลักษณะค่อนข้างพิเศษ พบต่างกัน ในพืชแต่ละชนิด ส่วนใหญ่สารพวกทุติยภูมิจะมีสรรพคุณทางยา แต่ก็มิได้แน่นอน สารประกอบประเภทนี้มีอัลคาลอยด์ อัลคาลอยด์, แอนทราควิโนน และ น้ำมันหอมระเหย

- **อัลคาลอยด์** เป็นสารอินทรีย์ที่มีลักษณะเป็นด่าง มีรสขม เป็นพบมากในพืชสมุนไพร แต่ปริมาณสารจะต่างกันไปตามฤดูกาล สารประเภทนี้จะมีฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาในหลายระบบเช่น สารควินิน ในเปลือกต้นชิงโคนา ใช้รักษาโรคมาเลเรีย เป็นต้น

- **น้ำมันหอมระเหย** เป็นสารที่มีอยู่ในพืช มีกลิ่นรสเฉพาะตัว ระเหยได้ง่ายในอุณหภูมิปกติมักเป็นส่วนประกอบของพืชสมุนไพรที่เป็นเครื่องเทศ เช่น กระเทียม จิง ข่า ตะไคร้ มะกรูด โพร มักเป็นยาขับลมและฆ่าเชื้อและเชื้อรา พบในพืชสมุนไพร ขมิ้น เป็นต้น

- **ไกลโคไซด์** พบมากในพืช โครงสร้างมี ๒ ส่วน คือส่วนน้ำตาลและไม่ใช่น้ำตาล ซึ่งส่วนหลังนี้เองทำให้ฤทธิ์ของสารแตกต่างกัน

- **แทนนิน** พบในพืชทั่วไป มีรสฝาด มีฤทธิ์ฝาดสมาน และฆ่าเชื้อแบคทีเรีย อย่างอ่อน

การใช้สมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐานเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนใช้สมุนไพรเพื่อรักษา บรรเทาอาการเบื้องต้น จะเห็นว่าปัจจุบันมีการนำผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติมาใช้ในทางสุขภาพกันมากขึ้น ผู้บริโภคควรตระหนักและพิจารณาก่อนการเลือกใช้

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ

แหล่งที่มา	ตัวอย่างรูปแบบผลิตภัณฑ์	สรรพคุณทางยา
- จากพืช		
มะแว้ง	เม็ด เม็ดคอม น้ำเชื่อม	ยาแก้ไอ ขับเสมหะ
ใบบัวบก	ครีม	สมานแผล ลบรอยแผลเป็น
ใบชุมเห็ดเทศ	ยาขง	ยาระบายอ่อนๆ
จิง และขมิ้นชัน	ผงขงพร้อมดื่ม และแคปซูล	แก้ท้องอืด ขับลม จุกเสียด คลื่นไส้ อาเจียน
ฟ้าทะลายโจร	แคปซูล	ลดไข้ บรรเทาอาการเจ็บคอ
น้ำมันจากไพล	ครีม น้ำมันนวด	แก้ปวดเมื่อย เคล็ดขัดยอก ฟกช้ำ
ใบพลู	ครีม เจล	รักษาโรคเรื้อรัง ภูมิแพ้
ชะพลู	พืชสดทั้งต้น	ลดระดับน้ำตาล
- จากสัตว์		
เขากวางอ่อน	ผง แคปซูล	อาหารเสริม บำรุงสุขภาพ
ผึ้ง	นมผึ้ง น้ำผึ้ง	อาหารเสริมบำรุง ฟันฟูร่างกาย
- จากทะเล		
เพ็ญห้วหอม	(อยู่ในชั้นทดลอง)	มีฤทธิ์ต้านมะเร็ง
สาหร่ายสีแดง	(อยู่ในชั้นทดลอง)	มีฤทธิ์ถ่ายพยาธิ

จากตารางจะเห็นว่านอกจากพืชแล้ว ยังมีสารจากธรรมชาติที่ได้จากสัตว์ สิ่งมีชีวิตในทะเล และจุลินทรีย์อีกมากที่ไม่ได้กล่าวถึง ซึ่งมีสรรพคุณทางยา และนำมาเป็นอาหารเสริมมากมาย นอกจากนี้ยังนำมาใช้ทำเป็นยาพิษอีกด้วย

😊 ปัจจุบันมีการใช้ยาเกี่ยวกับสารธรรมชาติมากขึ้นในไทย โดยเฉพาะพืชสมุนไพร ดังนั้นในทีนี้จะมาทำความรู้จักให้มากขึ้น โดยจะเน้นพืชสมุนไพร !!

ยาจากธรรมชาติ เช่นพืชสมุนไพร ยาจากสัตว์ หรือผลิตภัณฑ์จากทะเล เป็นสิ่งที่อยู่คู่คนไทยมานับพันปี แต่เมื่อการแพทย์แผนปัจจุบันเริ่มเข้ามา มีบทบาทในประเทศไทย คุณค่าความสำคัญของสมุนไพรอันเป็นที่เรียกได้ว่าภูมิปัญญาดั้งเดิมก็เริ่มถูกบดบังไปเรื่อยๆ และถูกทอดทิ้งไปในที่สุด ต่อมาภาครัฐเริ่มกลับมาเห็นคุณค่าของสมุนไพรไทยอีกครั้งด้วยการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาไว้เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๕ ว่า “ให้มีการผสมผสานการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเข้ากับระบบบริการสาธารณสุขของชุมชนอย่างเหมาะสม

"ดัดแปลงจาก...สรรพคุณสมุนไพร๒๐๐ ชนิด"

ข้อแนะนำการใช้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ

- ✿ ใช้ให้ถูกชนิด สารจากธรรมชาติบางทีได้จากพืช หรือสัตว์ หรืออื่นๆ ที่มีหน้าตารูปร่าง หรือชื่อคล้ายกัน แต่ฤทธิ์ต่างกัน จึงต้องรู้จักให้ดีกว่านี้
- ✿ ใช้ให้ถูกส่วน หมายถึงสารในพืชหรือบางชนิดจะมีสารที่มีสรรพคุณ อยู่ที่ส่วนต่างๆ ไม่เท่ากันหรือบางทีอาจไม่มีที่ส่วนนั้น จึงต้องเลือกใช้ให้ถูกต้อง
- ✿ ใช้ให้ถูกขนาดในการรักษา
- ✿ ใช้ให้ถูกวิธี
- ✿ ใช้ให้ถูกกับโรคที่เป็น